

MINCIUNA POLITICĂ

Jonathan SWIFT

Johathan Swift a rămas în amintirea posterității, în primul rând, prin grandioasa lui satiră la adresa societății engleze, *Călătoriile lui Gulliver* (1726), – el fiind irlandez cu puternice rădăcini engleze –, carte care a devenit una dintre cele mai iubite și mai citite din istoria literaturii universale. Puțină lume, în afara literaților, știe că autorul ei a fost nu numai preot anglican, ci și eseist, pamfletar, gazetar de renume, deși unele creații au fost publicate anonim.

Oferim o primă traducere românească a ceea ce însuși autorul numește „un eseu privind *Arta minciunii politice*”, publicat inițial chiar în revista editată de el, celebrul „The Examiner”, în 1710, republicat în 1908¹, lăsând ca cititorul să aprecieze în ce măsură părerile autorului pe această temă – expuse într-un stil relativ ermetic, relativ încifrat, prin care un *tory* își ataca adversarii –, la peste 310 de ani de la scrierea lor, au mai rămas sau nu valabile. (C.I.)

Keywords: Jonathan Swift, Political lying

Prin stăruința prietenilor, am fost înduplecat să întrerup schița pe care am început-o în ultima mea lucrare, pentru un eseu privind *Arta minciunii politice*. Ni se spune că Sarsailă este tatăl minciunilor și că era un mincinos chiar de la începuturi; astfel încât, fără nicio urmă de contradicție, scorneala este veche și, mai mult decât atât, primul lui eseu a fost pur politic, folosit pentru a submina autoritatea prințului său și pentru a seduce o treime din supuși în ceea ce privește ascultarea; motiv pentru care a fost alungat din Ceruri, unde (după cum spune Milton) fusese vicerege al unei mari provincii apusene, și fu obligat să-și exercite talentul în regiuni inferioare, în rândul spiritelor decăzute, oameni săraci sau amăgiți, pe care încă îi duce în ispită spre păcate și pe care va continua mereu să-i ducă până când va să fie înlănțuit într-o groapă fără fund.

Dar, deși Sarsailă este tatăl minciunilor, asemeni altor mari inventatori, se pare că și-a pierdut mare parte din faimă prin îmbunătățiri continui ce i s-au adus.

Cu toate că am făcut cercetări sânguincioase, nu este limpede în istorie cine a fost acela care a ridicat minciuna la rang de artă și a adaptat-o politicii. Prin urmare, o voi socoti potrivită numai sistemului modern, așa cum a fost cultivat în acești din urmă douăzeci de ani, în partea sudică a insulei noastre.

Poeții ne spun că, după ce titanii au fost detronați de zei, pământul, drept răzbunare, a zămislit ultima sa odraslă, care era Faima. Iar fabula este interpretată astfel: atunci când se domolesc turbulențele și răzmerițele, zgomotele și veștile neadevărate se răspândesc din belșug prin țară. Din acest motiv, într-un stat, a minți este ultima mângâiere a părții calice răsculate, pusă pe fugă în debandadă. Dar aici, oamenii moderni au făcut mari adăugiri, slujindu-se de această artă ca să dobândească puterea și ca să o păstreze, dar și pentru a se răzbuna, după ce au pierdut-o, asemeni uneltelor folosite de animale, pentru a se hrăni atunci când le este foame și pentru a mușca pe cei care îi calcă în picioare.

¹ Jonathan Swift, *Political Lying*, în *English Prose. Selections with Critical Introductions by Various Writers and General Introduction to Each Period* edited by Henry Craik, vol. III: *Seventeenth Century*, New York, MacMillan, 1908, p. 405-408.

Dar aceeași genealogie pentru minciuna politică nu poate fi acceptată; așadar, aș dori să cizelez asta, adăugând câteva detalii cu privire la naștere și părinții acesteia. O minciună politică, uneori, se naște din capul lăsat de izbeliște al omului de stat și, prin urmare, dat mulțimii spre îngrijire și legănare. Uneori, se naște și se formează un monstru; alteori vine pe lume complet format și este răzgâiat cu ciomăgeala. Adeseori vine pe lume un nou-născut în modul obișnuit și are nevoie de timp, pentru a se maturiza și adeseori vede lumina în deplinătatea sa, dar se pipernicește treptat. Uneori e de viță nobilă, dar alteori este plodul unui negustor de acțiuni. Fie țipă în gura mare la deschiderea pântecului, fie se naște cu un sușotit. Știu o minciună și-mi aduc aminte de copilăria ei, care acum tulbură jumătate din împărăție cu hărmălaia ei și care este prea mândră și măreață în prezent ca să-și recunoască părinții. Pentru a pune capăt discuției despre nașterea acestui monstru, atunci când vine pe lume fără nicio înțepătură, e un născut mort și, când își pierde înțepătura, moare.

Nu e de mirare că unui nou-născut, atât de miraculos în ceea ce privește nașterea sa, îi sunt destinate mari aventuri și, prin urmare, vedem că a fost spiritul păzitor al celui mai mare partid, vreme de aproape douăzeci de ani. Poate cuceri împărății fără luptă și, uneori, doar cu pierderea unei bătălii. Oferă și preia locuri de muncă, poate prăbuși un munte la mărimea unui mușuroi de furnici și poate ridica un mușuroi de furnici la înălțimea unui munte; a prezidat, pentru mulți ani, în comitetele de alegeri; poate face laptele negru; poate face un sfânt dintr-un ateu și un patriot dintr-o pramatie; poate înzestra miniștrii de Externe cu subtilitate și poate spori sau scădea valoarea unei țări. Această zeiță zboară cu o oglindă uriașă în mâini, pentru a ameți mulțimea și pentru a o face să vadă, după cum o întoarce, năruirea lor ca un profit și agoniseala lor ca o ruină. În această oglindă îți vei privi prietenii cei mai buni, îmbrăcați în haine împodobite cu *fleurs de lis*² și coroane triple, brăurile acestora atârând în jur cu lanțuri și mătânii, cu saboți, iar pe cei mai răi dușmani cu însemnele libertății, proprietății, îngăduinței, cumpătării și un corn al abundenței în mâini. Aripile ei mari, asemănătoare cu ale unui pește zburător, sunt de folos doar cât sunt umede, așa că zeița și le înmoaie în noroi și, luându-și zborul, îl împrăștie în ochii mulțimii, zburând cu mare iuțeală, însă, la fiecare întorsătură, este obligată să se înjosească la căi murdare, pentru noi ticăloșii.

M-am gândit uneori că, dacă cineva stăpânește arta clarviziunii, pentru a vedea minciunile, așa cum o au în Scoția pentru a vedea năluci, ar fi minunat să se amuze în acest oraș, observând diversele forme, mărimi și culori, ale acelor roiuri de minciuni care bâzâie în jurul căpățanelor unor oameni, asemeni muștelor vara, în jurul urechilor de cal, sau acele legiuni care zăbovesc în fiecare după-masă în Exchange-Alley³, îndeajuns încât să mohorască atmosfera, sau asupra unei cete de măreți nemulțumiți, iar apoi trimise îndărăt, cu poveri ce urmează să fie împrăștiate în momentul alegerilor.

Există un punct esențial în care un politician mincinos se diferențiază de ceilalți din grupare, de vreme ce ar trebui să aibă o memorie pe termen scurt, ceea ce este necesar conform diferitelor prilejuri pe care le întâmpină în fiecare oră, când se diferențiază față de sine și se jură de ambele părți ale unei contradicții, atunci când găsește persoane dispuse, cu care el trebuie să aibă de-a face. În descrierea virtuților și viciilor omenirii, este binevenit ca, pentru fiecare aspect, să ne gândim la o persoană deosebită de la care să ne copiem descrierea. Am urmat cu strictețe această regulă, iar în acest moment, imaginația mea mă duce cu gândul la un anumit om, măreț și vestit pentru această dibăcie, la râvna necurmată căreia îi datorează douăzeci de ani de faimă, în calitate de cel mai iscusit cap din Anglia, în ceea ce privește administrarea unor daraveli delicate. Superioritatea geniului său nu se reazimă pe nimic altceva decât pe un sac fără fund de minciuni politice, pe care le risipește din belșug, în orice clipă când vorbește, iar printr-o generozitate fără de seamă uită și, astfel, se contrazice în următoarea jumătate de ceas. Încă nu a băgat de seamă dacă vreo propoziție este adevărată sau

² *Flori de crin*, simbolul regalității (n. trad.)

³ Această stradă din Londra făcea legătura între Bursă și Lombard Street. (n. trad.)

falsă, ci dacă este folositor pentru clipa de față sau pentru cei din jur să o susțină sau să o nege; astfel încât, de credeți că merită să zăboviți asupra lui, interpretând tot ceea ce spune, așa cum facem cu visele, dimpotrivă, veți continua să căutați și vă veți trezi la fel de înșelați, fie că îi dați crezare, fie că nu: singurul leac este să bănuieți că ați auzit niște sunete nearticulate, fără nicio noimă și, în plus, asta vă va scăpa de groaza pe care ați putea-o simți față de făgăduințele prin care el numește mereu ambele capete ale fiecărei propoziții; deși, în același timp, cred, pe bună dreptate, că nu poate fi acuzat de sperjur atunci când cheamă-n ajutor pe Dumnezeu și pe Iisus, deși adeseori a dat de veste lumii că nu crede în niciunul.

Unii oameni ar putea crede că o astfel de izbândă nu poate fi de mare folos stăpânului sau grupării sale, după ce a fost folosită adeseori și devine cunoscută, dar se înșeală mult. Puține minciuni poartă semnul creatorului, iar cel mai depravat dușman al adevărului poate împrăști o mie, fără să fie cunoscut ca autor; pe lângă asta, de vreme ce și cel mai mârșav autor are cititori, la fel, cel mai mare mincinos are credincioșii săi și, deseori, se întâmplă ca, dacă o minciună a fost crezută doar pentru o oră, ea și-a îndeplinit menirea și nu mai există un alt prilej pentru dânsa. Falsitatea zboară, iar adevărul vine șchiopătând în urma ei, astfel încât, atunci când oamenii ajung să nu mai fie înșelați, este prea târziu; gluma s-a terminat, iar povestea și-a făcut efectul: asemeni unui om care s-a gândit la replici agere când se schimbă discursul sau publicul a plecat, sau asemeni medicului care a găsit un leac desăvârșit după ce pacientul și-a dat duhul.

Traducere de Cristina IONIȚĂ*

POLITICAL LYING

by Jonathan Swift

Johathan Swift remained in the memory of posterity, first of all, through his grandiose satire on English society, *Gulliver's Travels* (1726), – being an Irishman with strong English roots –, a book that became one of the most loved and read in the history of universal literature. Few people, apart from the literary ones, know that its author was not only an Anglican priest, but also an essayist, pamphleteer, renowned journalist, although some creations were published anonymously.

We offer a first Romanian translation of what the author himself calls "an essay on the Art of Political Lying", originally published in the magazine he edited, the famous "The Examiner", in 1710, republished in 1908, leaving the reader to appreciate to what extent the author's views on this subject - set forth in a relatively hermetic, relatively ciphered style by which a Tory attacks his opponents -, more than 310 years after their writing, have remained valid or not.

Translated by Cristina Ioniță

* drd., Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Facultatea de Litere, traduceri.urgente.iasi@gmail.com